

Бурковська А. І.

доктор філософії,

доцент кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Бурковська А. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ІНВЕСТИЦІЙНА ДИНАМІКА ТА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ СЛОВАЧЧИНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Інвестиції в аграрний сектор Словаччини останніми роками демонструють тенденцію до скорочення, незважаючи на те, що частка цієї галузі у загальному валовому доданому вартості країни є значною порівняно із середнім показником по ЄС. Парадоксально, але на тлі зниження інвестицій спостерігається суттєве зростання обсягів кредитування аграрного сектору, особливо після вступу Словаччини до Європейського Союзу у 2004 році [1]. Це свідчить про зміну фінансових стратегій господарств і про пошук нових можливостей розвитку в умовах високої конкуренції.

Серед ключових мотивів інвестиційної активності словацьких фермерів вирізняються прагнення до розширення масштабів виробництва, модернізації підприємств та підвищення стандартів продукції. Середній розмір ферми у Словаччині перевищує 80 гектарів, що є одним із найвищих показників у Європейському Союзі та в п'ять разів більшим за середній розмір фермерських господарств у країнах ЄС [1]. Такі великі масштаби дозволяють нарощувати ефект економії від масштабу, зосереджуючись насамперед на вирощуванні зернових та олійних культур. Водночас зберігається структурна дуальність: переважна більшість фермерських господарств є малими сімейними фермами, що обробляють менше ніж 20 гектарів [1]. Саме вони залишаються найбільш вразливою ланкою, адже часто не мають доступу до необхідних фінансових ресурсів.

Модернізація сільськогосподарських підприємств є ще одним важливим чинником інвестицій. Словацькі фермери, як і їхні колеги в інших країнах, перебувають у слабкій позиції в ланцюгу створення вартості [1]. Їм доводиться зіштовхуватися із високою собівартістю ресурсів та нестабільними цінами на сільськогосподарську продукцію. Тому вони інвестують у підвищення конкурентоспроможності своїх господарств та у впровадження рішень, що допомагають зміцнити їхні позиції на ринку. Підвищення стандартів виробництва також стало необхідністю, адже вимоги споживачів зростають, а конкуренція на внутрішніх, європейських і глобальних ринках потребує значних зусиль для забезпечення якості та безпеки продукції [2].

Кредити є основним джерелом зовнішнього фінансування для аграріїв, а їх зростаюча популярність значною мірою пов'язана з дією інструментів Спільної аграрної політики та фінансових надходжень від ЄС [3]. Попит на гранти за заходами Європейського сільськогосподарського фонду розвитку сільських територій удвічі перевищує доступний бюджет, що свідчить про високу потребу в інвестиційній підтримці [1]. Молоді фермери також шукають можливості збільшення обсягів підтримки. Банки розглядають отримувачів прямих платежів як клієнтів з низьким ризиком, а самі прямі виплати часто приймають як ліквідне забезпечення. Фермери найчастіше звертаються за середньостроковими та короткостроковими кредитами, які необхідні для покриття оборотних потреб. Основними напрямками використання позикових коштів є закупівля техніки, обладнання та будівництво [4]. Після вступу до ЄС кредитування зросло, але починаючи з 2015 року головним стимулом до залучення фінансування стали низькі відсоткові ставки, що суттєво здешевили доступ до капіталу [1].

Водночас недосконалість ринку землі істотно ускладнюють функціонування кредитного ринку. Висока фрагментація земельної власності не дозволяє фермерам використовувати землю як повноцінну заставу, оскільки багато господарств володіють лише частиною земельних ділянок, які вони обробляють. Чинні постанови Національного банку Словаччини роблять неможливим прийняття часткової власності як застави. Часто й будівлі не можуть бути використані як забезпечення через невизначеність прав власності. До того ж низька вартість землі робить її недостатнім ресурсом заставного забезпечення, навіть якщо площа у власності є значною [1].

Таким чином, попри зростання обсягів кредитування, аграрний сектор Словаччини стикається з низкою системних проблем, які обмежують його інвестиційний потенціал. Ефективна підтримка малих фермерських господарств, удосконалення земельного ринку та посилення інструментів модернізації є ключовими передумовами для забезпечення сталого розвитку та зміцнення фінансової стійкості сільського господарства країни.

Список використаних джерел:

1. Financial needs in the agriculture and agri-food sectors in Slovakia. URL: <https://surl.li/jrxrvs>.
2. Sharma A., Mohan A., Johri A., and Asif M. (2024). Determinants of fintech adoption in agrarian economy: Study of UTAUT extension model in reference to developing economies. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 10(2): 100273. DOI: <https://doi.org/10.3390/joitmc10020173>.
3. Бурковська А. В., Бурковська А. І. Фінансова безпека сільського господарства як ключовий чинник забезпечення продовольчої безпеки: виклики та перспективи. *Modern Economics*. 2025. № 49(2025). С. 32-37. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-04).
4. Гончаренко О., Балацький О. Інноваційні засади трансформації бізнес-моделей в аграрному виробництві. *Економіка та суспільство*. 2024. №59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-117>.